De Levende Natuur 2 (10):220-222 (1897)

van sommige oude dieren. Immers, beschouwt men de dieren als *machines*, gelijk sommige wijsgeeren dit gewild hebben, waartoe dan dergelijke uitingen van vreugde der ziel, die in staat zijn een soortgelijke vreugde bij den mensch op te wekken? Ook bij lagere dieren vindt men deze speelzucht. Men denke slechts aan de Vliegen, die op een zomerschen dag zich in de zonneschijn verheugen, en zoo aardig met elkaar spelen kunnen, hetzij ze gonzen in den zonnestraal te midden van het bladgewemel der bosschen of op het kleurige tafelkleed in uwe huiskamer.

In deze zelfde lijn breng ik nog een andere, met het bestaan van geestelijke werking samengaande hoewel gedeeltelijk instinctieve, eigenschap der dieren, *het herkenningsvermogen*, zoowel voor levende als niet-levende voorwerpen; bij vele dieren soms in hoogen graad aangetroffen. Bekend is het, dat een paard gewoonlijk den stal herkent, waar het eenmaal een goed maal heeft genoten. Merkwaardiger acht ik een mij uit Noord-Holland, door mijn neef A. D. Groneman medegedeeld geval van een Paard, dat vroeger door den Rijksveearts den heer Muys te Schagen genezen was van een pijnlijk gezwel, „nekbuil" of „varent". Zoowel de ziekte als de vermoedelijk pijnlijke genezing hadden bij het Paard een onaangename herinnering achtergelaten. Althans toen een half jaar later het dier met zijn meester op de markt te Schagen was gekomen en deze denzelfden Rijksveearts iets wilde laten onderzoeken aan de pooten van het „anders zoo makke Paard," wilde deze hier aanstonds toe overgaan, doch het dier herkende hem onmiddellijk. „Het begon" zoo schrijft mijn neef, „naar hem te slaan en te klauwen" zoodat het den ervaren veearts niet mogelijk was er aan te komen. Dezelfde berichtgever deelde mij nog een ander feit mede, hemzelf met zijns vaders koeien in de weide (in die streken altijd „het land" genoemd) overkomen. Hem was tegen de hoofdpijn, waaraan hij toen wel eens leed, aangeraden om een poos *achter*waarts te loopen. Wij laten hier zijn eigen regels volgen, waaruit blijkt dat al het ongewone, hoe eenvoudig ook, zelfs aan *zeer* bekende, dagelijks met hen omgaande personen, al *heel* gauw door „die stomme dieren" wordt opgemerkt. „Ik liep", schrijft mijn berichtgever, „aan den kant van een stuk land, en daarnaast ligt een stuk, waarop de koeien liepen te grazen, zoodat we door een sloot van elkander waren gescheiden. Toen ik begon achteruit te loopen hadden ze er natuurlijk niet allen erg in, maar slechts enkelen en deze begonnen onrustig te worden en op mij af te komen. Als er zoo iets gebeurt merken spoedig alle dieren het. Daarom kwamen ze allen al springende en soms loeiende op me af en liepen (terwijl ze elkaar bijkans verdrongen) met me mee langs den kant van de sloot. Zoodra ik weer vooruit liep, bleven ze staan en deden alsof er niets gebeurd was, maar ik liep niet achteruit of ze waren als wild, zoo zelfs dat, toen ik op haar terrein kwam, ik eigenlijk niet best durfde achteruit loopen." Men moet hierbij in het oog houden, dat mijn neef, als zoon van den eigenaar en aanstaand veehouder, met die koeien zeer bekend en vertrouwd was.

Er is nog een gegeven, van veel belang voor de beantwoording der aan het hoofd dezer gestelde vraag: *hebben dieren verstand?* en dat is: *de taal.* Ons ontbreekt echter de ruimte om hier grondig in te gaan op dit belangrijk onderwerp, dat ik een afzonderlijke behandeling zou willen wijden In 't kort laat zich echter volledigheidshalve hierover zeggen, dat het vermogen, om gedachten aan andere medeschepselen mede te deelen, in de dierenwereld wordt aangetroffen, zij het dan ook niet door gearticuleerde woorden. Dit bezit van uit klanken en gebaren bestaande taal op zich zelf sluit ontwijfelbaar in zich het vormen van wat overgebracht wordt — de *gedachte!*

Uit al het aangevoerde schijnt het mij niet anders mogelijk dan een *bevestigend* antwoord te geven op de vraag: hebben dieren verstand? Onze slotsom is dus: Verstand wordt *niet alleen bij den mensch*, maar *ook* bij dieren, bij beiden naast instinct, *ontwijfelbaar* aangetroffen.

H. J. H. Groneman.

Amandelen en nog wat.

Als antwoord op uwe vraag in No. 6 der *Levende Natuur* kan ik u meedeelen dat in onze tuin in Enschede de amandelen verscheiden zomers zijn rijp geworden. Het groene omhulsel werd vleezig en zag er wel eens zóó smakelijk uit dat wij het proefden, maar dat beviel ons toch niet erg: 't was vrijwel zonder smaak.

Daarna barstte het langs ééne zijde open (die opening was altijd heel kleverig door afscheiding van gom) en ten slotte viel de pit op den grond. Meestal lieten we 't zoo ver niet komen daar die pitten in 't gras onder de boom zoo moeielijk te vinden waren en schudden of plukten we de vruchten af, als ze begonnen te barsten om ze daarna te pellen.

Het cipelgras (Narthecium) waarover de heer F. v. E. schrijft, vond ik in de buurt van Vogelzang bij de Punt (prov. Gron.) en maakte in Suringar ook de kantteekening „geel" waar S. paars zegt, met betrekking tot het haar op de meeldraden.

Empetrum nigrum vond ik op de heide onder Zuid-Laren; verscheiden jaren reeds had ik de plant met besjes gevonden o.a. ook op den Galgenberg bij Apeldoorn, maar ofschoon ik ieder jaar vroeger was, ik kon de bloempjes niet te zien krijgen, tot ik ze eindelijk vond in April.

Deze vacantie vond ik voor 't eerst Hypericum Elodes aan den voet van eene oude schans bij Haaksbergen half aan, half in het water. Op het Volkspark te Enschede bloeide in een afgelegen hoekje Galega officinalis, bij nader onderzoek door den tuinman daar gezaaid: hij noemde 't Geitekruid, daar de geiten het graag lusten. 't Is een beeldige plant met heerlijke zacht lila bloemen.

Op eene oude linde in Hohen Limburg (vóór 't slot) vond ik deze vacantie eene massa vogellijm, maretak. Wat flinke houtachtige takken vormt die plant! Ik had ze nog nooit zien groeien. De vacantie is maar heerlijk, om zooveel tochten te kunnen doen!

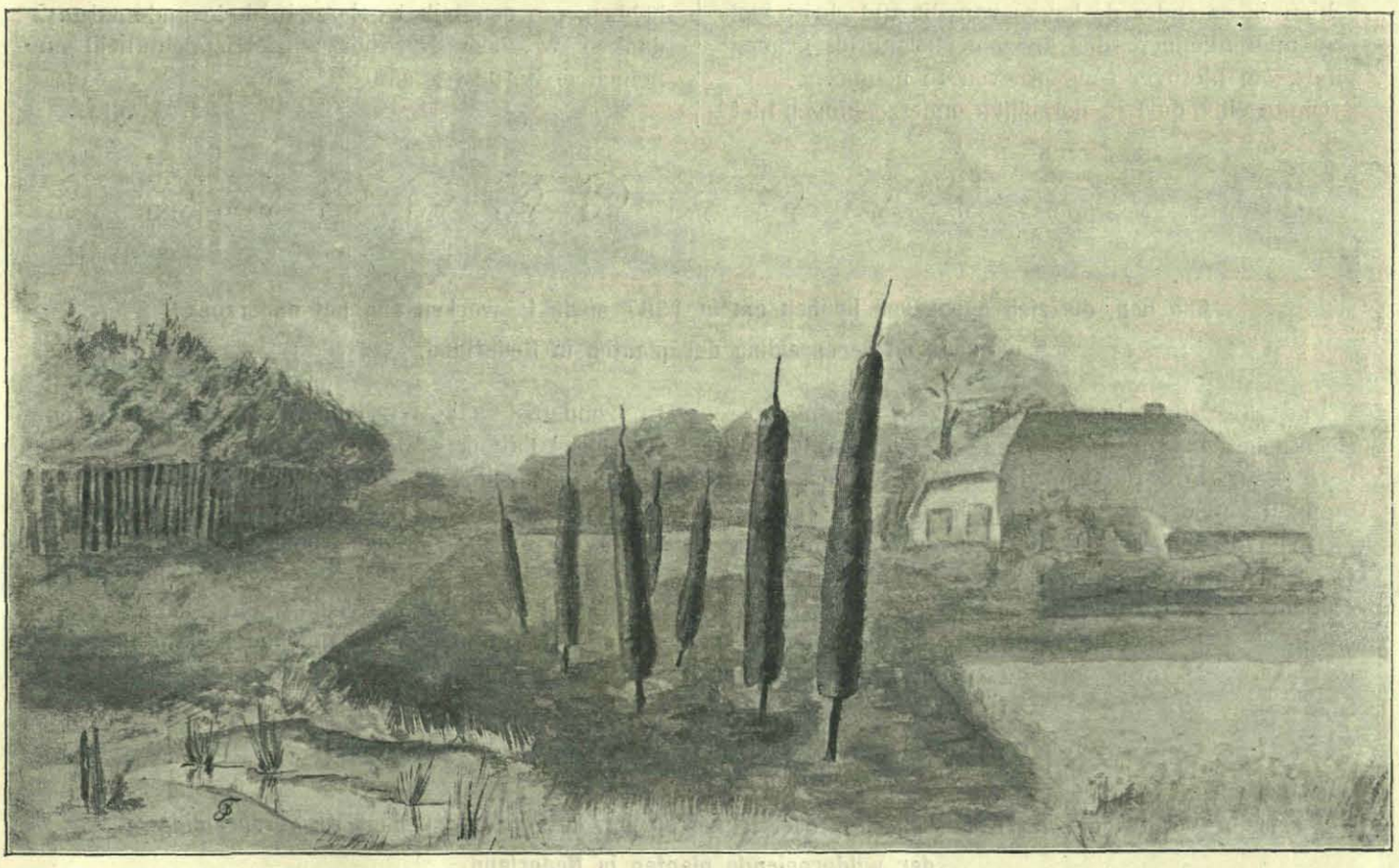
Groningen. P. S. L. van Deinze.

De Levende Natuur 2 (10):220-222 (1897)

ze het al dadelijk veel te druk met een zaak van groot belang. Zie maar eens, hoe ze werken; sjouwen is eigenlijk het juiste woord! Vele loopen zoekend tusschen de dorre dennenaaltjes door, die mede uit den zak gestort zijn; maar de meeste komen reeds aandragen met witte eivormige lichaampjes, die ge dadelijk als de zoogenaamde miereneieren herkent. (We weten allen reeds, dat dit geen eieren, maar poppen van de mieren zijn.)

Merkt ge wel op, waar die ijverige beestjes het voorwerp van hun zorg brengen! Kijk, ze verdwijnen alle met snelle kleine dribbelpasjes, hun kostge hebt toen zeker, evenals boer N. gedacht; wat zijn die mieren toch slimme diertjes! Maar ge hebt zeker niet als de practische boer bij u zelf de opmerking gemaakt: ik zal nog slimmer zijn en van jelui slimheid partij trekken.

Boer N. had, moet ge weten, in een roggeveld bij 't afmaaien een patrijzennest gevonden en daar hij een liefhebber van vogels is, het nest met de eieren mede naar huis genomen, om ze te laten uitbroeden. Niet door moeder patrijs zelf, want die was natuurlijk gevlogen, maar door een „broeische" hen. En werkelijk die proef gelukte; na eenige dagen

De Spurrie-oogst.

baren last voor zich uit dragende, onder de zakken in het midden of onder de steenen aan de hoeken van het zeil; om spoedig weer te voorschijn te komen en op hun beurt weer aan 't zoeken te gaan tusschen de dennenaalden.

Hoe aardig, hoe zorgzaam, niet waar; want ge begrijpt, dat het niets dan zorg is voor 't jonge geslacht, dat in die witte hulzen verborgen zit. De felle zonneschijn zou ze bederven en 't ware gedaan met de nakomelingschap der kolonie, indien de eieren niet spoedig op een donkere plek geborgen werden. Dit zelfde hebt ge zeker wel meer waargenomen, als ge met opzet of bij ongeluk een deel van een mierenhoop, waar zich eieren bevonden, vernieldet; liepen er twaalf allerliefste patrijzenkuikentjes in de volière. Die beestjes konden echter niet leven en groeien zonder voedsel en daar hij wist, dat miereneieren een uitstekende lekkernij voor de jonge patrijsjes is, kocht hij bij bekende leveranciers de noodige hoeveelheden.

Maar weldra werd hem dit onderhoud te duur en hij achtte 't dwaas, zooveel geld daarvoor uit te geven, daar hij geen vijf minuten behoefde te loopen, om een menigte eieren machtig te worden.

Zoo erg eenvoudig was 't echter niet, om die eieren te krijgen. Probeer maar eens, ze te verzamelen uit een mierenhoop! 't Is eenvoudig niet te doen! Hier moet list gebruikt worden. En dat

De Levende Natuur 2 (10):220-222 (1897)

boer N. een list gebruikte, waarbij de verrassing van Breda met het turfschip niet haalt, zult ge met mij eens zijn.

En als ge nu al die eieren, die onder de zakken in 't midden liggen, hebt verzameld, vroeg ik, hoe stelt ge 't dan met al die mieren? Wel die moeten maar een goed heenkomen zoeken, zei hij. De vraag rees toen bij mij op: zouden de verschillende mierenkoloniën, die zoo verstrooid zijn — er waren wel twee of drie mierenhoopen op het doek uitgespreid — zich later weer tot dezelfde maatschappij vereenigen?

Ik zag nog geen kans, op eenigerlei wijze tot beantwoording van die vraag te komen. Maar misschien is er onder de lezers van dit tijdschrift wel een mierenkenner, die de zaak belangrijk genoeg vindt, om hierover eens proeven te nemen.

Onmogelijk durf ik dergelijke onderzoekingen niet te noemen, als ik bedenk, tot welke ontdekkingen omtrent het leven der dieren men al niet gekomen is met geduld en overleg. Ik herinner me hierbij o.a. wat de Heer Thijsse in een van de afleveringen van „*de Levende Natuur*" geschreven heeft over een dergelijke proef met de bijen in zijn tuin.

Nog even gaan we met de boer naar zijn volière kijken, waar hij één menigte soorten van vogels heeft verzameld, dan nog even naar zijn jachthonden en last not least, we vergasten ons op zijn uitnoodiging aan de heerlijke zwart-rijpe moerbeien, die in zijn tuin ons letterlijk in de mond vallen. En blijde, dat we weer eens een gelegenheid gehad hebben, om een blik te slaan in de levende natuur, danken we boer N. voor zijn vriendelijkheid en nemen de terugweg aan.

J. A. Feij.

Aan hen, die zich opgegeven hebben om in 1897 mede te werken aan het onderzoek naar de verspreiding der planten in Nederland.

Van de 226 deelnemers ontving ik tot dusverre slechts bericht van 109. Mag ik de overigen beleefd verzoeken, mij ten spoedigste op de hoogte te brengen van de resultaten van hun onderzoek.

Tevens bericht ik aan allen, dat het mij onmogelijk is, reeds binnen korten tijd een verslag uit te brengen van het onderzoek over 1897, daar ik verscheidene deelnemers heb moeten uitnoodigen, mij in 1898 nog eenige planten uit de onderzochte familiën te zenden, vaak ter controle hunner opgaven.

Zooveel kan ik echter wel reeds mededeelen, dat bij een eenigszins uitgebreide deelneming het resultaat, dat ik verwachtte, kan worden bereikt en ik hoop dan ook zeer, dat allen, die in 1897 medewerkten, dit ook in 1898 weder zullen doen. Allen hebben reeds een circulaire ontvangen, waarin de dan tot onderzoek aangeboden familiën zijn opgegeven.

Aan allen, die in 1898 wenschen deel te nemen aan het onderzoek naar de verspreiding der wildgroeiende planten in Nederland.

In November 1896 heb ik een oproeping in verschillende bladen geplaatst om hen, die neiging gevoelden, mede te werken tot uitbreiding onzer kennis omtrent de verspreiding der in het wild groeiende planten in ons land, te verzoeken zich bij mij aan te melden.

Allicht zijn er nu personen, die het vorig jaar niet konden medewerken, doch nu lust en tijd daartoe hebben. Mag ik hen uitnoodigen, zich bij mij op te geven. Ik zal hen dan een circulaire zenden, waarin opgegeven is, welk deel der flora in 1898 zal worden onderzocht, terwijl er tevens verdere mededeelingen in worden gedaan.

Ik herhaal, wat ik het vorig jaar in de oproeping schreef: Natuurlijk is, om het doel te bereiken, medewerking noodig uit alle deelen van ons land. Laat niemand, die overigens lust gevoelt, zich onthouden in de meening: er zullen zich wel anderen aanmelden. Ieder, die wil, kan een steentje bijdragen, om het gebouw te helpen voltooien.

H. Heukels,
Weesperzijde 60, Amsterdam.